

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יתרו

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק בא

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR PARENTS AND GRANDPARENTS

Reb **Yitzchok (Isadore)** ben Reb **Nochum Tzvi** ע"ה **Plotkin**

On the occasion of his fifth yahrtzeit, 19 Shevat, 5770

Mrs. **Yenta (Yetta)** bas Reb **Nochum** ע"ה **Plotkin**

Passed away on 11 Tevet, 5764

ת. נ. צ. ב. ה.

DEDICATED BY THEIR CHILDREN & GRANDCHILDREN

Mr. & Mrs. **Avrohom Aharon** and **Shoshana Baila** שיחיו

Plotkin

Mr. & Mrs. **Michael Yosef (Michael)**

and **Rodah Chayah (Karen)** שיחיו **Block**

and families שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

...היום שלמחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – ענינו שנספק ולאחרי העבודה של יום העשירי של חודש אחד עשר, מגיעים ומתעלים (עי"פ הכלל של "מעלין בקודש") גם להגילוי (יום) של אחד עשר.

...ובזה גופא מגיעים לאחרי זה לדרגא עוד יותר נעלית – שנמצאים כבר לאחרי סיום העבודה של כל הבריורים, וכבר גם "צחצחו את הכפתורים" וכו', וצריכים רק לעמוד מוכן לקבל את משיח צדקנו – השלימות של אחד עשר (לגמרי שלא בערך לעשר) ...כמרומו בכ"ב שבת ...אחד עשר בכפליים.

...אחרי כ"ב שבת (יום הסתלקות בתו) נעשה השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) להגאולה ...שלימות ענין זה בא ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

... מזה ישנו הלימוד בשביל נשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד – בשביל השלוחות תחייתה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – שהתאספו כאן מכל קצו תבל בה"כינוס השלוחות העולמי" ...בזמננו זה, הרגעים האחרונים לפני הגאולה – לעורר את עצמן ואת כל נשי ובנות ישראל אודות גודל הזכות של נשי ובנות ישראל להביא את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, שבאה "בשכר נשים צדקניות שיש בדור",² כנ"ל.

א. "ויחן" – "כאיש אחד בלב אחד"

מן הפסוק¹, "ויחן שם ישראל נגד ההר" מצטט רש"י את המילים, "ויחן שם ישראל", ומפרש: "כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומות² ובמחלוקת".

כפי שמוכן בפשטות³, הדיוק והפירוש של רש"י הוא כבמכילתא⁴, שנאמר כאן, "ויחן בלשון יחיד, בשונה משאר המקומות, שבהם נאמר, "ויחנו" בלשון רבים. ורש"י מסביר, שזאת, משום שהחניה הזו היתה, "כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת", ולכן נאמר לגביהן, "ויחנו" – בלשון רבים.

אך לפי זה יש להבין: אם פירושו של רש"י נובע רק מן הדיוק של, "ויחן" בלשון יחיד, צריך היה רש"י לצטט רק את המילה, "ויחן". ומדוע הוא מצטט גם את המילים, "שם ישראל"?

לגבי ציטוט המילה, "שם" ניתן להסביר: לפי דברי רש"י לומדים, "שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת" לא רק מפני שבמקומות אחרים נאמר, "ויחנו" בלשון רבים – כמובא במכילתא – אלא גם מפסוק זה עצמו – "ויחן שם"⁵, שרק "שם" היה "ויחן" בלשון יחיד, "כאיש אחד בלב אחד", ולא ב"שאר כל החניות".

ואדרבה – דוקא מיתור המילה, "שם"

שבפסוק זה לומדים ששאר חניות היו בתרעומות ובמחלוקת.

ואילו את הנאמר, "ויחנו" ניתן להסביר באופן פשוט, שהרי מדובר אודות שבטים ואנשים שונים ורבים – אלא שאין הם שרויים במחלוקת ותרעומות זה נגד זה.

אך נשאר השאלה: מדוע מצטט רש"י גם את המילה, "ישראל"?

ולהפך: על ידי ציטוט המילה, "ישראל" מתעורר קושי על פירושו של רש"י. שהרי כאשר מדובר על, "ישראל", הכוונה היא לכל היהודים ככלל אחד (כעם), ומתאים להשתמש בביטוי, "ויחן" בלשון יחיד. ומנין לומדים שיש לדייק ולפרש, "כאיש אחד בלב אחד"?

ב. השאלות המתעוררות על המילים שמצטט רש"י, ובהשוואה לדברי המכילתא

לכאורה ניתן להסביר שפירושו של רש"י אינו נובע מן המילה, "ויחן" כשלעצמה, אלא מן השינוי בפסוק זה עצמו: בתחילת הפסוק נאמר, "ויחנו במדבר" בלשון רבים, ומיד לאחר מכן נאמר, "ויחן שם" בלשון יחיד. ומכך שבפסוק אחד משנה התורה את הלשון מ"ויחנו" ל"ויחן" מוכן ש,נגד ההר" הם היו, "כאיש אחד בלב אחד".

אך יש להבין: יש מספר מקומות שבהם התורה משתמשת באותו פסוק ובוה אחר זה לגבי עם ישראל בשני הלשונות גם יחד – בלשון רבים ובלשון יחיד, כפי שאנו מוצאים בהמשך פרשתנו⁶: "וירא העם וינועו ויעמדו

(6) להעיר שליטא בדפוס שני ובכמה כת"י רש"י.
(7) ול' יחיד נאמר לא רק כאשר נאמר לשון, "העם" שמדגיש שהם מציאות אחת, כ"א גם כאשר נאמר, "ישראל", כבפרשתנו (ראה בשלח יד, לילא: וירא ישראל) ובכ"מ. וראה לקמן בפנים.
(8) כ, טו.

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!
 האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגדוב
 וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

נשיא דורנו – וועלכע האָבן זיך דאָ צוזאַמענגעקליבן מכל קצוי תבל אין דעם „כינוט השלוחות העולמי“ . . בזמננו זה, די לעצטע רגעים פאַר דער גאולה – צו מעורר זיין זיך און אַלע נשי ובנות ישראל וועגן דעם גודל הזכות פון נשי ובנות ישראל צו ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, וועלכע קומט „בשכר נשים צדקניות שיש בדור“⁵, כנ"ל.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט, ולי' ויום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט תשנ"ב)

(5) יל"ש רות רמז תרו בסופו (מדרש זוטא רות).

הדור שלנו הוא הדור האחרון של הגלות והדור הראשון של הגאולה – כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא הודיע כמ"פ, שכבר סיימו את הכל ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש – במילא מובן שאם בינתיים הי' ענין של הסתלקות, כפי שהי' בכ"ב שבט בארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), הרי זה אך ורק בכדי להביא העלי' היחידה שעדיין נשאר – העלי' של הגאולה האמתית והשלימה.

...דובר כמ"פ בהחידוש והעילוי הנפלא של הדור – הדור האחרון של גלות והדור הראשון של גאולה – שהוא הוא הגמר והסיום של "מעשינו ועבודתינו" של בני במשך כל הדורות שלפני זה, לסיים הביירוים האחרונים בגלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר² – "לצחצח את הכפתורים"; העבודה שלנו ענינה להביא את הגאולה בפועל לדור הזה ולכל הדורות שלפני זה! זאת אומרת, שבדור זה מסיימים את ה"מעשינו ועבודתינו" של יהודים במשך כל הדורות.

...בהדור של נשיא דורנו גופא ישנם כמה שלבים ותקופות, ובכללות – שלשה שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) – סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) היום שלמחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר (היום הראשון השלם לאחר ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)³ – כשהתחיל ההמשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות" של דור השביעי מאדמו"ר הזקן (או הדור התשיעי מהבעש"ט). (ג) התקופה שלאחרי הסתלקותה של בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

...יום העשירי בחודש אחד עשר מתייחס לסיום וגמר העבודה של בירור ה"שיריים" של גלות, "לצחצח הכפתורים".

מרחוק", וכן בפרשה הקודמת⁹: "וירא ישראל את היד הגדולה... וייראו העם... ויאמינו..."¹⁰.

ג. מקורו של רש"י מהמכילתא, אבל שונה ממנו

כן יש להבין: בפשטות נראה, שהמקור לפירוש רש"י הוא במכילתא¹¹, אך במכילתא נאמר: "כל מקום שהוא אומר ויסעו ויחנו נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, אבל כאן הושוו (כולם)¹² לב אחד לכך נאמר ויחן שם ישראל נגד ההר".

יש שינויים בין לשון רש"י לבין לשון המכילתא, ומהם¹³: (א) במכילתא נאמר, "כאן הושוו (כולם) לב אחד"¹⁴, ואילו רש"י מפרט, "כאיש אחד בלב אחד"¹⁵. (ב) במכילתא נאמר, "נוסעים... וחונים במחלוקת"¹⁶, ואילו בפירוש רש"י מוזכרים שני הביטויים, "בתרעומות ובמחלוקת". (ג) במכילתא הסיום הוא, "לכך נאמר ויחן שם ישראל נגד ההר"¹⁷, ורש"י

(9) יד, לא.

(10) אבל יתרה בפרשתנו, דשם הלשון יחיד הוא בענין אחר (וירא) מהתיבות שנאמרו ב' רבים (וינעו ויעמדו. וייראו, ויאמינו). משא"כ בפרשתנו דשניהם בענין אחד (יחננו, ויחן).

(11) אבל י"ל שמקורו מדרשים הנ"ל הערה 4. וראה לקמן בפנים.

(12) כ"ה במכילתא מהדורת האראוויטץ.

(13) נוסף על שינוי הנ"ל ס"א דבמכילתא (וכן במדרשים הנ"ל) מדייק לשון א, "יחננו" דבכ"מ, ב) מדייק גם ל' "ריסעו". וראה לקמן הערה 42.

(14) ובויק"ר שם: נעשו כולם חני' אחת. ובאיכ"ר: נעשו כולם הומניא. ובפר"כ ותנחומא: הושוו כולם ונעשו אגודה אחת. *וביל"ש: כשבאו לסיני הושוו כולם אגודה אחת. נעשו הומניא אחת.

(15) ובתיב"ע כאן: בלב מייחד.

(16) ועד"ז בשאר מדרשים הנ"ל.

(17) כ"ה בדפוס מכילתא שלפנינו ובי"ש שם. ובמכילתא שעם פ"ה המלבי"ם, "לכך נאמר ויחן".

(* בפסיקתא (ני תשנ"ב): אלא כשבאו לרפידים הושוו כו' אחת (וכ"ה בתנחומא שם) ש' ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני. ומנין שהושוו כולם ונעשו אגודה אחת ש' ויחננו שם ישראל אין כתיב כאן אלא ויחן כו'. ובפסיקתא הוצאת באבער: אלא כשבאו מרפידים הושוו כו' אחת ויחננו שם אין כתיב כאן אלא ויחן שם ישראל (וראה שינוי נוסחאות בהוצאת נ. שם).

מתייחס רק למילים, ויחן שם ישראל", ואינו מצטט את המילים, נגד ההר".

ד. ההשוואה לפירוש רש"י על „נוסע אחריהם“

כן יש להבין: תוכן הדומה לפירוש רש"י כאן, נמצא, בהבדלים מסויימים, בפירושו בפרשה הקודמת:

מן הפסוק¹⁸, "וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם" מצטט רש"י את המילים, "נוסע אחריהם", ומפרש, "בלב אחד כאיש אחד". ורואים, ששם אין רש"י מצטט את המילה, "מצרים" – בשונה מפירושו כאן, שבו הוא מצטט גם את המילה, "ישראל". וההסבר הפשוט לכך הוא, כדלעיל, שהמילה "מצרים" סותרת לדיוק על המילה "נוסע" בלשון יחיד, שהרי מדובר כאן על העם ככלל אחד.

אך שם מתעוררת השאלה: (א) והרי בפסוק נאמר, "מצרים נוסע אחריהם", ואם כך סותר הדבר את דיוקו של רש"י, "בלב אחד כאיש אחד"¹⁹?

(ב) מדוע מצטט רש"י גם את המילה "אחריהם"?

(ג) בפירושו בפרשתנו הסדר בפירוש רש"י הוא, "כאיש אחד בלב אחד", ואילו שם הוא אומר, "בלב אחד כאיש אחד"²⁰.

ה. הדרכים לשימוש בלשון יחיד או רבים לגבי כלל

ההסבר לכך הוא:

השימוש בלשון יחיד לגבי קבוצה או עם שלם הוא, בדרך הפשט, כאשר מדובר בפעולה. וקיימות בכך שתי אפשרויות: כאשר

(18) בשלח יד, יו"ד.

(19) ראה מדרש שכל טוב שם: דרך המקרא לקרות הגוי לשון יחיד כדכתיב (בשלח יד, כג) ויאמר מצרים אנוסה, ישראל נושע בה' (ישע' מה, יז), וכל דומיהן, אלא רבותינו אמרו נוסעים אין כתיב כאן אלא נוסע כו'. וראה חוקניו בשלח שם. דקדוקי רש"י (מירא דכיא) שם.

(20) ראה גם שם אפרים (להרא"ז מרגליות) לפרש"י כאן.

1. ברדיפה אחר ישראל שוים כל המצרים

בפסוק, ופרעה הקריב וישא בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם, אין מודגשת פעולת הנסיעה – נוסע²⁶ – אלא כוונת הנסיעה – אחריהם, שהיא הרדיפה אחריהם, הקשורה ל"ויהפך לבב פרעה ועבדיו", לרשעותם ולכוונותיהם הרעות –

ובכך אין כל המצרים שוים, אלא יש ביניהם דרגות שונות: פרעה, חרטומי מצרים, אלו אשר היו "ירא את דבר ה'", ואלו אשר לא יראו את דבר ה', ובמיוחד אלו אשר בקשו מפרעה לשחרר את בני ישראל ממצרים – ולכן צריך היה, לכאורה, להיאמר "נוסעים", בלשון רבים.

על כך מחדש רש"י ומפרש, בלב אחד כאיש אחד. אדרבה, נאמר "נוסע" בלשון יחיד משום שנסיעתם היתה "אחריהם", רדיפה אחרי בני ישראל²⁸. ובכך היה לכולם (שלא כפי שניתן לחשוב), "לב אחד" – המלא בשנאה לישראל²⁹, וזה גרם להיותם "כאיש אחד"³⁰, ולכן נאמרים הדברים דוקא בסדר זה: "בלב אחד – כאיש אחד".

26 במכילתא: נוסעים אין כתיב כאן אלא נוסע מגיד כו'.
27 ראה פרש"י שם, ז.
28 ראה בחיי שם: ועל דרך הפשט למד שהיו מצרים לב אחד כאיש אחד לבה על ישראל.
29 מתאים לפרש"י שם, "כשר שבמצרים הרוג טוב שבנחשים כו'" – ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 164 ואילך.
30 ולכן מביא רש"י, ד"א והנה מצרים נוסע אחריהם ראו שר של מצרים נוסע מן השמים לעזור למצרים, שדוקא עפ"ז מובן (ויומתק) הלשון, מצרים נוסע אחריהם". ולכן העתיק תיבות אלו בפירושו ע"פ (אף שקאי בהד"ה על תיבות, נוסע אחריהם)*.

* אבל אין לומר דלפי' הא' קשה דבפסוק נאמר, וישא בני את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם" חה שהיו, בלב אחד כאיש אחד" לא ראו ישראל, דלפי' הוצרך רש"י להעתיק בפי' הב' גם התיבות שלפניו, וישא בני את עיניהם.
וי"ל לפי' הא', דמאופן נסיעתם – ודיפתם – אחריהם ראו (הבחינו) שבכולם היא אותה השנאה כו', או שב"נוסע" ל' יחיד, סיפר הכתוב המציאות שכן ה'. וראה שיחת ש"פ משפטים תש"מ. ואכ"מ.

הרבים עושים את הפעולה באופן זהה ואחיד, ואז הם נחשבים כיחיד, משום שנעשית פעולה אחת וזה²¹. וכאשר הפעולה מתבצעת בדרכים שונות על ידי אנשים שונים בקבוצה או משתמשים בלשון רבים, כי אין כאן איחוד מלא בין כולם ככלל אחד.

ואילו כאשר מדובר על רגש, מחשבה וכדומה של רבים, הרי אין דעותיהם, או רגשותיהם וכדומה שוות²², ויש בכך תמיד אופנים רבים²³ – ולכן משתמשים בלשון רבים.

לפיכך אין זה תמוה כאשר מוצאים, שלגבי עם מסויים משתמשת התורה בשני הלשונות – הן בלשון רבים והן בלשון יחיד, ולפעמים אף באותו פסוק – בהתאם לנושא שבו מדובר.

כפי שאנו רואים בפסוק המוזכר לעיל, וירא ישראל את היד הגדולה... וייראו העם... ויאמינו...: "וירא" של בני ישראל היא ראייה כפשוטה, שראו את, אשר עשה ה' במצרים, ובכך היו שוים כולם, ולכן נאמר "וירא" בלשון יחיד. אבל בירתם את ה' ובאמונתם בה' היו בודאי דרגות רבות ושונות, ולכן נאמר "וייראו" ו"ויאמינו" בלשון רבים – כל אחד באופן שונה²⁴.

וכן בפסוק שבפרשתנו, וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק: בראייה כפשוטה, וירא" היו כולם שוים. ולעומת זאת הפעולות של, וינועו" ו, ויעמדו מרחוק" תלויות ברגש שלהם ובחרדה שלהם וכדומה, ולכן משתמשים בלשון רבים, עקב הדרגות השונות וההבדלים הרבים²⁵.

21 וראה לקמן הערה 42.
22 ראה סנהדרין לת, א.
23 ראה תניא בהקדמה.

24 ולהעיר משינוי הלשון: בפרשתנו יט, ח: ויענו כל העם יחדיו. ובמשפטים כד, ג: ויען כל העם קול אחד. ובראב"ע שם: כאילו הוא איש אחד. וראה רב"ע פרשתנו שם, ובלך יג, ו. ואכ"מ.

25 דהרי, ויעמדו" אין פירושו רק עמידה בפועל שבוה משתווים כולם (כבפרשתנו שם, יח) כ"א, היו גרועין לאחוריהם כו'" (פרש"י שם), שענינו יראה וחרדה, שהי' כ"א באופן שלו. אבל להעיר מפרשתנו יט, טז (ויחרד העם, שם, יז (ויתיצבו).

טאג לאחרי ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)³ – ווען עס האָט זיך אָנגעהויבן דער המשך ויחידוש פון אַ נייער תקופה ו, "נתלו המאורות" פון דעם דור השביעי פון אַלטן רביזן (אַדער דור התשיעי פון בעש"ט). (ג) די תקופה נאָך דער הסתלקות פון בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

... יום העשירי בחודש האחד עשר גייט אויף דעם סיום וגמר העבודה פון מברר זיין די לעצטע, "שיריים" פון גלות, "צופוצן די קנעפלעך".

... דער יום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – באדייט אַז נוסף און נאָך דער עבודה פון יום עשירי בחודש אחד עשר, דערגרייכט מען און מען ווערט נתעלה (לויט דעם כלל פון "מעלין בקודש") אויך צו דעם גילוי (יום) פון אחד עשר.

... אין דעם גופא קומט מען דערנאָך צו נאָך אַ העכערע דרגא – אַז מ'האַלט שוין נאָך דעם סיום העבודה פון אַלע בירורים, און מ'האַט שוין אויך, "צוגעפּוצט די קנעפּ" וכו', און מ'דאַרף נאָר שטיין גרייט צו מקבל זיין משיח צדקנו – די שלימות פון אחד עשר (אינגאנצן שלא בערך צו עשר) .. כמרומו אין כ"ב שבט .. אחד עשר בכפליים.

... נאָך כ"ב שבט (יום הסתלקות פון בתו) האָט זיך אויפגעטאַן דער שלב האחרון אין צוגרייטן די וועלט (אַלס אַ דירה לו יתברך בתחתונים) צו דער גאולה .. שלימות ענין זה קומט ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

... דערפון האָט מען דעם לימוד פאַר נשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד – פאַר די שלוחות תחינה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר

3 ראה סה"ש תשי"ז ח"א ע' 255 הערה 99.
4 ברכות כח, א. וש"נ.

פה.

אונזער דור איז דער לעצטער דור פון גלות און דער ערשטער דור פון דער גאולה – ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר דער בעל ההילולא האָט מכריז ומודיע געווען כמ"פ, אַז מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט און איצטער דאַרף מען נאָר מקבל זיין משיח צדקנו בפועל ממש – במילא איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויב בינתיים איז געווען אַן ענין של הסתלקות, ווי דאָס איז געווען בכ"ב שבט בארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), איז דאָס אך ורק בכדי צו ברענגען די איינציקע עלי' וואָס איז נאָך געבליבן – די עלי' פון דער גאולה האמיתית והשלימה.

... מ'האָט גערעדט מערערע מאָל דעם געוואַלדיקן חידוש ועילוי פון דעם דור – דער לעצטער דור פון גלות און דער ערשטער דור פון גאולה – אַז ער שטעלט מיט זיך פאַר דעם גמר וסיום פון „מעשינו ועבודתינו“ פון אידן במשך כל הדורות שלפני זה, צו פאַרענדיקן די לעצטע בירורים אין גלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר² – „צופוצן די קנעפלעך“; אונזער עבודה באַשטייט אין ברענגען די גאולה בפועל פאַר דעם דור און פאַר אַלע דורות שלפני זה! דאָס הייסט, אַז אין דעם דור איז מען מסיים מעשינו ועבודתנו פון אידן במשך כל הדורות.

... אין דעם דור פון נשיא דורנו גופא זיינען פאַראַן עטלעכע שלבים ותקופות, ובכללות – דריי שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) – דער סיום התקופה פון עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דיו. (ב) דער יום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר (דער ערשטער גאַנצער

(1) תניא רפ"ז.
(2) שיחת שמח"ת תרפ"ט.

ז. ויחנו – חניה פיזית; ויחן – אחדות והכנה רוחנית

בדומה לכך מובן בפרשתנו פירושו של הפסוק, ויחן שם ישראל נגד החר: לגבי עצם החניה, במובנה הפשוט, של ישראל במקום שהוא נאמר בתחילת הפסוק, ויחנו במדבר. ואם כך, התוספת, ויחן שם ישראל נגד החר באה כדי לתאר את אופן החניה³¹ ואת ההכנה לקבלת התורה, אשר אותה היו צריכים לקבל שם.

ולפי זה מתעוררת, אפוא, השאלה: ההכנה הנפשית והרצון למתן תורה היו שונים אצל כל יהודי בהתאם לדרגתו ומצבו הרוחני. החל ממושה, אהרן ושבעים הזקנים, ויתר הדרגות, עד ליהודים אשר בדרגה הנחותה ביותר, אשר אפילו לאחר נס קריעת ים סוף טענו „היש ה' בקרבנו“³² וכדומה.

לפי זה צריך היה גם כאן להיות כתוב, ויחנו שם ישראל נגד החר³³ – בלשון רבים³⁴.

לכן מצטט רש"י מן הפסוק את המילים „ויחן שם ישראל“, ולא את ההמשך „נגד החר“, ומסביר, שכוונת הפסוק היא שכל היהודים היו „ישראל“ – „כאיש אחד“³⁵,

31) ראה שכל טוב עה"פ כאן: מה ת"ל והלא כבר נאמר ויחנו במדבר אלא כל מקום שנאמר ויסעו ויחנו נוסעין במחלוקת אבל כאן כתיב ויחנו וכתוב ויחן תחלה ויחנו במחלוקת ולבסוף ויחן, הושוו כולם לב אחד. וראה עה"ד טוב (להרח"ו) פרשתנו עה"פ. וראה רלב"ג ומלבי"ם כאן.

32) בשלח יז, ז. ופשיטא שלא כל העם שאלו כן.
33) בראב"ע עה"פ כאן: כי ראשי המטות והזקנים חנו נגד החר בעבור כבודם, על כן הוכיז ויחן כי מועטים היו. אבל נוסף ע"ז שבפשוט עדיין לא ידוע כאן שהיו מחיצות מחיצות (פרשי" פרשתנו שם, כד. וראה רב"ע שם, יז) הרי דוחק לומר ל' יחיד כיון שהיו מועטים. ואמרו ל' מיעוט רבים שנים (נסמן לקמן ע' 124 הערה 21).

34) ברמב"ן (פסוק א): ויחן שהבדילו מתוכם כל האספסוף אשר בקרבם ויחנו בני ישראל לבדם לפני החר וערב רב אחריהם, כי לישראל יתן התורה כו' וזה טעם ויחן שם ישראל. אבל כן אפשר לפרש גם באם ה' כתוב, ויחנו שם ישראל, לאחר, ויחנו במדבר. וראה טור הארוך כאן. ולהעיר מפרש"י בדי"ה הראשון: מה ביאתו למדבר סיני בתשובה אף נסיעתו מרפידים בתשובה. וברא"ם שם. ואכ"מ.

34) להעיר מהגירסא בא' מכת"י רש"י שתח"י: כאילו היו איש אחד.

35) ראה מהר"ז הנ"ל הערה 5.

באחדות ביניהם, ולא בהתאם לדרגות השונות של הכנתם לקבלת התורה, נגד החר.

ואחדות זו הביאה לידי כך שכולם יהיו „בלב אחד“ – כולם ברצון אחיד בלב לקבל את התורה³⁶.

ח. ההסבר ל„כאיש אחד בלב אחד“ לגבי ישראל ולגבי מצרים

זהו ההבדל בין „בלב אחד כאיש אחד“ אצל המצרים לבין „כאיש אחד בלב אחד“ אצל ישראל:

אצל המצרים התאחדותם, כאיש אחד היתה רק כתוצאה של „בלב אחד“ – במטרה אחת של „נוסע אחריהם“ – רדיפת ישראל, אך הם עצמם כ„מצרים“ לא הפכו לאחד³⁷. ולפיכך מצטט רש"י רק את המילים „נוסע אחריהם“ ולא את המילה שלפניהן „מצרים...“³⁸.

ואילו בפרשתנו האחדות אצל ישראל – „כאיש אחד“ – היא מעצם היותם ישראל, ולכן מצטט כאן רש"י ומדגיש את „ויחן שם ישראל“³⁹, ואחדות זו הביאה אותם לידי „בלב אחד“ – לקבלת התורה.

אך לפי המכילתא התבטאה האחדות בכך

36) ההכרח לפרש שכולם היו לא רק „כאיש אחד“ (באחדות ביניהם), כ"א גם „בלב אחד“, ברצון שווה לקבלת התורה – אף שלכאורה צ"ל חילוקים בין א' להשני בהכנה נפשית למ"ת, כנ"ל – דאלת"כ ה' צ"ל „ויחנו“, מצד לבס (שה"ז עיקר גם בתנ"י – משא"כ לבושים וכז"ב). ובפרט שכשישינו, אפ"ל גם – מחלוקת הלבבות.
37) ראה פרש"י בשלח טו, ה ד"ה כמו אבן.
38) ובמכילתא שפירש: מגיד שנעשו כולן תורמיות תורמיות* כאיש אחד מכאן למדה המלכות להיות מנהיגת תורמיות תורמיות*, מעתיק „הנה מצרים נוסע אחריהם“. שזה שהיו כאיש אחד היינו (לא לפי שהיו בלב אחד נגד ישראל, כ"א) שהיו כתות, מחנות, חבורות (כדרך מלחמה) – ראה ערוך ערך תורמיות. ערוך השלם שם.
39) וי"ל דזה שהיו „כאיש אחד“ בהכנה למ"ת והכתוב מספרו, כי ב"מ נעשו בנ"י אומה יחידה מובדלת בפ"ע, וכהקדמה לזה הוצרך להיות „ויחן שם ישראל“ שיתאחדו להיות „כאיש אחד“. וראה צפ"ע דלקמן הערה 50.

(* כ"ה במכילתא לפנינו. וביל"ש: תורמיות תורמיות. וכ"ה בעוד גירסא – ראה מכילתא הוצאת האר"אוי"ץ. ראה ערוך השלם שנסמן בפנים ההערה.

ש„השוו (כולם) לב אחד“⁴⁰, כל בני ישראל הושוו ברצון וזה לקבלת התורה⁴¹, ולכן נאמר במכילתא בהמשך „לכך נאמר ויחן שם ישראל נגד החר“.

ט. ויחן שם... רק שם

בהתאם לאמור לעיל, שלפי פירוש רש"י מדובר כאן על שני דברים: „כאיש אחד“ – האחדות בין ישראל, „בלב אחד“ – הרצון המשותף לקבל את התורה,

ניתן להבין גם את כפילות הלשון בהמשך דברי רש"י „אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת“: כאשר מודגש בפסוק „ויחן שם ישראל“, מובן, שאחדות זו היתה רק „שם“, בהר סיני, „אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת“⁴²: ההיפך מאחדות בשני תחומים: „מחלוקת“ בינם לבין עצמם, ההיפך מ„כאיש אחד“. ו„תרעומות“ ביחס לקב"ה, ההיפך מ„בלב אחד“, הרצון לקבל את התורה⁴³.

40 ולפי זה להמכילתא זה שנאמר ויחן לי יחיד הוא לא כי נעשו כאיש אחד, אלא מצד שהושוו וליז ואין מחלוקת ביניהם. ועד"ז ויתירה מוון במדרשים הנ"ל, דהל' „ויחן“ מורה רק על השלום ביניהם (כהתחלה בויק"ר שם גדול השלום, וכן בפסיקתא ותנחומא שמיסיים, אומה שהיא אהבת שלום), שהם „אגודה אחת“, „הומוניא אחת“, חנ"י אחת* (כנ"ל הערה 14), אבל לא „כאיש אחד“. וראה ראב"ע הנ"ל הערה 24, לקמן הערה 43 ובהערה 50.

41 ראה גם בחי' כאן. ולפי מסתבר לומר שהמקור דפרש"י זה הוא לא דברי המכילתא הנ"ל, כ"א המדרשים הנ"ל הערה 4. וראה רד"ל לפרריא שם סקצ"ז (ובהגהה שם אות ד'). וראה לקמן הערה 43.

42 אבל אינו מדייק ל' „ויסעו“, „ויחנו“ ל' רבים הנאמר בכל מקום כמכילתא ומדרשים הנ"ל (כהובא בתחלת השיחה), כי מכיון שהמדובר בפעולה נסיעה וחנ"י הר"ז נעשה ע"י כ"א באופנו. ואין הכרח לומר ל' יחיד. והמבואר לעיל ס"ה בתחלתו הוא רק דכאשר רבים עושים הפעולה באופן אחד יתכן לומר ל' יחיד, אבל אין מוכרח שנוסעים וחונים במחלוקת באם נאמר ל' רבים, כנ"ל בפנים ס"א.

43 ובמכילתא ומדרשים הנ"ל נאמר רק הל' מחלוקת, מריבה, כי גם „ויחן“ אין פי' „כאיש אחד“ כנ"ל הערה 40. אבל י"ל שבפסיקתא, תנחומא ויל"ש הנ"ל מדגיש ב' הענינים, והיו חלוקין אלו על אלו (מחלוקת) והיו אומרים בכל שעה נתנה ראש ונשובה מצרימה" (נגד הקב"ה).

י. ההבדל בין דברי המכילתא לדברי רש"י לפי פנימיות התורה

מיינה של תורה בפירוש רש"י זה:

העולם כשלעצמו הוא רשות הרבים⁴⁴, שאין ניכר בו הקשר והתלות של כל דבר לדבר אחר⁴⁵, זה מתבטא גם ב„מין המדבר“ (בני האדם) לכשעצמם, ובפירוט יותר: הקב"ה ברא את האנשים באופן ש„אין אחד מהם דומה לחבירו“⁴⁶, ואין דעותיהם שוות²². יש לכך השפעה גם על פעולות האדם, המתבצעות בהתאם למחשבותיו ורגשותיו, שפעולותיו של אדם אחד אינן דומות, ואף נוגדות, לפעולות זולתו.

האחדות בעולם קשורה לגילוי בורא העולם האחד – ה' אחד⁴⁷, אשר מעל לעולם.

ובכך ניתן להסביר את ההבדל בין דברי המכילתא לבין פירוש רש"י:

גילוי אחדות ה' בעולם נעשה באמצעות שני דברים הנעלים מן העולם – התורה וישראל⁴⁸, ואשר בשבילם נברא העולם⁴⁹.

לפי דברי המכילתא השפיע הגילוי שעל ידי מתן תורה, אשר מעל לעולם, על ישראל כבר לפני כן – בתקופה של ערב מתן תורה, שכבר אז, בהגיעם למדבר סיני, „הושוו כולם לב אחד“⁵⁰, לקבל את התורה⁵¹.

44 תניא ספ"ג.

45 ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 51.

46 סנהדרין לו, סע"א.

47 ראה תניא שם.

48 ב"ר פ"א, ד.

49 רש"י ר"פ בראשית. ועוד.

50 עפ"מ"ש בצפצפ"ג מהד"ת (צ, ב. ועוד): צבור מצאיות תוארי לא חל רק על ישראל לאחר מ"ת כ"א יומתק זה שלהמכילתא מכיון שהי' בפועל לפני מ"ת הושוו כולם לב אחד, ולא כאיש אחד. וראה מ"ש בגליון המו"נ (ח"ג פ"ב) בצפצפ"ג דברים (ע' תז): ואח"כ בשעת מ"ת חזרו ונעשו מהפרטים כלל אחד. וראה בהנסמן לקמן הערה 57.

51 ראה תו"א פרושנו (ס, ג): ובשבוע הו' ביום הג' בו הוא כאלו כבר נכנסה כל השבוע ונעשו או ישראל מוכנים ועומדים לקבל בח' ביטול זה. וראה שם קט, ג.

(* בצפצפ"ג שם משיך: ורק כשהן בא"י ועד"ז כתב בצפצפ"ג הל' ברכות פ"י ה"א. שר"ת צפצפ"ג (ווארשא) סקמ"ג ס"ב. וראה לקו"ש [המתורגם] יו"ח ע' 123 ס"א ובהערה 77.

(עשירי בשבט) כולל אויך דער גילוי תורת החסידות (די מעינות הבעש"ט) על ידו, האט מען אויך דעם גילוי פון בחי' אחד עשר „גואל ראשון הוא גואל אחרון“³, דוד מלכא משיחא.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט תשנ"ב)

3 ראה שמור"ר פ"ב, ד. שם, ו. זח"א רנג, א. ש' הפסוקים פ' ויחי. תו"א משפטים

עה, ב.

בזמננו זה, בעמדנו סמוך מיד להגאולה האמיתית והשלמה... כמדובר כמ"פ שסיימו כבר הכל וכעת צריכה להיות רק הגאולה בפועל.

...מדובר כמ"פ בענין הראשי-תיבות בדרך אפשר של „מיד“ – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, היינו שהדור הראשון דמתן תורה (דור משה) מתקשר עם הדור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), ע"י גילוי החסידות דהבעש"ט ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, אשר לכשיפוצו מעינותיך חוצה „אתי מר“ דא מלכא משיחא¹.

ויש לומר, שבהתאם לתוכן תיבת „מיד“, צריך לומר שג' האותיות קשורים לא עם ג' זמנים שונים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, ודוד מלכא משיחא בדורו). אלא באים כולם יחד בסמיכות ממש (״מיד״) בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרומם גם בזה ש״מיד״ הוא גם ר״ת ״משה, יהושע, דורס״, ששלשתם היו בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – שבדור זה עצמו ישנו גילוי דשלושתם – מ' (ר״ת משיח'י) י' (ר״ת דב' שמותי דכ"ק מו"ח אדמו"ר) וד' (דורס); יחד עם המשה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר (עשירי בשבט), כולל גם הגילוי דתורת החסידות (מעינות הבעש"ט) על ידו, ישנו גם הגילוי דבחי' אחד עשר, „גואל ראשון הוא גואל אחרון“³, דוד מלכא משיחא.

פד.

בזמננו זה, ווען מ'האַלט סמוך גלייך פאַר דער גאולה האמיתית והשלימה. . כמדובר מערערע מאָל אַז מ'האַט שוין אַלץ פאַרענדיקט און איצטער דאַרף נאָר זיין די גאולה בפועל.

* * *

מדובר כמ"פ די ראשי תיבות בדרך אפשר פון „מיד" – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, ד.ה. אַז דער דור הראשון פון מתן תורה (דור משה) פאַרבינדט זיך מיט דעם דור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), דורך גילוי החסידות פון דעם בעש"ט און רבותינו נשיאנו ממלאי מקומו, וואָס לכשיפוצו מעינותיך חוצה „אתי מר" דא מלכא משיחאי.

ויש לומר, אַז בהתאם צו דעם תוכן פון דעם וואָרט „מיד" (גלייך), דאַרף מען זאָגן אַז די דריי אותיות זיינען פאַרבונדן ניט מיט דריי באַזונדערע זמנים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, און דוד מלכא משיחא בדורו), נאָר זיי קומען אַלע צוזאַמען בסמיכות ממש („מיד") בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרוז אויך אין דעם וואָס „מיד" איז אויך ר"ת „משה, יהושע, דורם", וואָס אַלע דריי זיינען געווען בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – אַז אין דעם זעלבן דור האָט מען דעם גילוי פון אַלע דריי – מ' (ר"ת משיח²), י' (ר"ת פון ביידע נעמען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר) און ד' (דורם): צוזאַמען מיט דער משה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר

(1) אגה"ק הידועה דהבעש"ט – כשי"ט בתחלתו ובכ"מ.
(2) להעיר שמנחם שמו (סנהדרין צת, ב).

שנאתם לישראל „בלב אחד". ואילו אצל ישראל קיים הניצוץ היהודי במהותם האמיתית, ולכן קיימת התאחדות מושלמת – „כאיש אחד".

יב. קיום שבע מצוות בני נח מפני ציווי ה'

למרות שהאחדות האמיתית הקיימת אצל יהודים מצד דרגת „יחידה" אינה אפשרית אצל לא־יהודים, בכל זאת, כיון שמתן תורה הביא, כידוע, לביטול הגזירה של ההפרדה בין „עליונים" לבין „תחתונים"⁶² – בין אלקות לבין הנבראים, השפיע הדבר גם על בני נח, שאף הם יוכלו לחוש בכח האלקי הקיים בהם –

ועל ידי הכרתם בכח האלקי, שהוא אחדות, נוצרת גם בהם אחדות מסויימת, בדומה לאחדות אצל ישראל. אם כן, לא זהה בדיוק, כי הם אינם מסוגלים להכיר, כיהודים, בדרגת האלקות שמעל לעולמות, ודוקא מדרגה זו נוצרת אחדות אמיתית – „כאיש אחד".

וענין זה – שלאחר מתן תורה קשורים גם לא־יהודים לאלקות שמעל לשכל ול„התחלקות" – מתבטא גם בהלכה, שעליהם לקיים את שבע מצוות בני נח „מפני שצוה הקדוש־ברוך־הוא בהן בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן"⁶³.

וכיון ש„כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"⁶⁴, החל מסוג הדומם וכלה בסוג המדבר – והוא צריך להפוך את „רשות היחיד ליחודו יתברך"⁶⁴,

צריך כל יהודי להשתדל ככל יכלתו, לא רק להפיץ תורה ויהדות בין יהודים, אלא גם להשפיע על בני נח לקיים את שבע המצוות שלהם⁶⁴, ולקיימן „מפני שצוה בהן הקדוש־ברוך־הוא בתורה".

(משיחות ש"פ בשלח (ט"ו בשבט), וש"פ יתרו תש"מ)

ואילו לפי פירוש רש"י, פשוטו של מקרא, היתה זו התקופה שלפני מתן תורה, ואי אפשר לומר שהגילוי של העתיד כבר הביא לידי אחדות, אלא שאחדות נגרמה על ידי ישראל עצמם⁵², מצד דרגת ה„יחידה" שבנשמה היהודית, הנעלית מטעם ודעת (אשר בדרגת השכל אין דעותיהם שוות). הנצוץ היהודי הנמצא במיוחד בלב⁵³, ולא במוח, ואשר התגלה אצל ישראל בצאתם ממצרים⁵⁴, השפיע והביא לידי „ויחן שם ישראל – כאיש אחד"⁵⁵. ועצם עמידתו „כאיש אחד", מפני גילוי הניצוץ היהודי שבכל אחד, עוררה בהם את הרצון והתשוקה לקבלת התורה – „בלב אחד".

יא. האחדות אצל לא־יהודים

אם כי האחדות האמיתית נובעת מהניצוץ היהודי שבנשמה, דרגת ה„יחידה" שבנפש הנמצאת רק⁵⁶ אצל יהודי⁵⁷, בכל זאת, כיון ש„את זה לעומת זה עשה האלקים"⁵⁸, הרי מעין ענין האחדות קיים גם אצל לא־יהודים⁵⁹, כי „קליפת" הטומאה רוצה להידמות לקדושה, כקוף בפני אדם⁶⁰.

ובכך מובן מדוע גם אצל המצרים⁶¹ היתה, בדומה לישראל, מציאות של „בלב אחד" אשר הביאה לידי „כאיש אחד".

אך ההבדל הוא, כדלעיל: אצל לא־יהודים לא קיימת התאחדות אמיתית מצד עצמם – „כאיש אחד", – אלא זוהי רק תוצאה של

(52) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 116.
(53) ראה המשך תערי"ב ח"א פל"ה. וראה תו"א צד, סע"ד ואילך. שערי אורה ד"ה וקבל פט"ו ואילך. ועוד.
(54) שהרי אז נתגלה זה שישראל הם מאמינים בני מאמינים (ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט"ו ס"ע 56. וש"נ).
(55) וראה לקו"ש ח"י"ג ע' 136.
(56) לקו"ת תצא לו, ג. ובכ"מ.
(57) ולכן הענין דצבור וקהל הוא רק בישראל ולא בב"ב (ראה נזיר סא, ריש ע"ב). צפע"ג מהד"ת יג, ב. עה"ת נח י, ה. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל הערה 50.
(58) קהלת ז, יד.
(59) ראה לקו"ת ראה כה, א.
(60) זח"ב קמת, ב. וביהל אור ע' שנח שהוא ע"ד שארו"ל (מדרש הגדול) עה"פ (בראשית ה, ג) שמקודם היו כקופין.
(61) ובפרט שה' לפני מ"ת – ראה לקו"ש ח"ט שם הערה 38.

(62) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.
(63) רמב"ם הל' מלכים ספ"ח. וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 66-67. ח"כ [המתורגם] ע' 155 ואילך.
(64) ראה רמב"ם שם ה"י.

הוספה

בשורת הגאולה

טו.

„קהל גדול ישובו הנה“¹, לארצנו הקדושה, „ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה“²,

– שלכן, גם לפני הגאולה יושבים בה בני לבטח, ללא פחד מזה ש„אומות העולם מתרעשים ומתבהלים“ בגלל ש„מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה“, כיון שהקב"ה „אומר להם (לישראל), בני, אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . . (וכופל הענין) אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם“³, „מלך המשיח . . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“³.

(משיחות ש"פ יתרו, ח"י שבט תנש"א)

(1) ירמי' לא, ז.

(2) עקב יא, יב.

(3) יל"ש ישעי' רמז תצט.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד